

štovanju med ljudstvom zrastle, in ta učitelj bo v par letih odpravil podedovano antipatijo proti učiteljstvu, ki še vedno stoji v mislih kmeta na isti stopnji kakor prejšnji mežnar-učitelj. Kmet se pokori duhovniku, ker se ga boji, ali dober, odkritosrčen prijatelj bo ljudskemu učitelju, ki bo živel kot kmetiški strokovnjak v njegovi vasi. Ljudski učitelj bo potem lahko snoval zadruge kmetiških producentov, ki so zdaj in bodo v bodoče podlaga kmetijstva, in jih tudi oživljal.

Kmet ne bo mislil, da ta človek skrbi za svoj žep; ta učitelj bo dajal kmetom najizdatnejšo doto, najboljšo podporo za življenje. Torej ustvariti je seminare za ljudske učitelje, v katerih se bodo vsaj eno leto učili kmetijstva, in sicer potem, ko so že bili nekaj let prej provizorični učitelji na kmetih. V tem času so se že seznanili z zemljo in ljudstvom ter po tem lahko uravnajo svoje kmetijske študije. In ponavljajno šolsko leto otrok naj bo posvečeno le kmetijskim naukom. Ako doženemo to, bodo tudi potovalni učitelji mogli uspešneje poučevati. Imeli bodo v ljudskih učiteljih informatorje o tem, o čemer naj predavajo, da jih bo kmet poslušal, in našli bodo za pouk že pripravljene poslušatelje.

Tako pride ljudski učitelj tudi socialno bližje ljudstvu, potem ne bo čutil, da je, dasi kmetiški sin, osamljen in malo uvaževan. Dosti je ležeče na tem, kako se izhaja s sosedi, zlasti na kmetih. Morebiti doživimo gospodarske, kmetijske šole tudi za dekleta. Na Nemškem jih že imajo na nekaterih veleposestvih, na Češkem tudi. Morebiti bo kako veleposestvo tudi na Slovenskem ostalo celo in bo podlaga za tako šolo. — (Čudno je, da še nobeden veleposestnik v naših deželah ni prišel na to misel! Veleposestvo se čudovito dobro rentuje s tako šolo.) Tudi za uradniške žene bo bolje, ako bodo poznale to prekrasno vedo kmetijstva, to praktično prirodoslovje in to vzorno gospodinjstvo. In ljudski učitelj na deželi z ženo, absolventinjo kmetijske šole, kaka čedna dvojica! On za fante, ona za dekleta, oba učitelja za odrasle. Velika mesta se sicer še širijo, ali tudi v njih se že vidi, da meščanski svet že nazaj sili na kmete. Dežela je pač večni magnet. Na njeno oprsje hiti vse iz mesta. Industrija bo šla na deželo. V mestu je predrago življenje zanjo. In elektrika vodi v svet ceno in hitro. Na kmete, v ljubo prirodu hrepeni mestni svet. Zdajšnja in bodoča prometna sredstva bodo vedno bolj in bolj zravnala nasprotja med mestom in deželo. Omika bo splošna.

Pride čas, ko bo ljudski učitelj najvažnejši činitelj v narodnem življenju, ko bo zavzemal mesto duhovnika v pravem pomenu besede, ko bo teoretičen in praktičen učitelj navadnih ved, ki človeka usposablja za delavca v tej ali oni stroki, ko bo tudi praktičen etik, kažoč mladini pota v duševnem, čuvstvenem življenju. V to gladiti pota bi bila naloga deželnih zborov v ubogi Avstriji. Moramo klicati deželni zbor. Država je uboga ladja v valovih svetovnega razvoja. Naši „stanovi“, lahko kličemo, uredite v ožji domovini to perečo zadevo! In slovenskim „stanovom“ velja: uredite domačo hišo, naj pride, kar hoče z državo! Jesti bomo potem imeli, veselili se bomo na lepih svojih tleh, država pa naj vesla, kamor hoče! Potem bomo lahko živeli, kakor že pride, ako bomo domačo hišo dobro uredili gospodarsko in s tem seveda tudi duševno in čuvstveno.

Vsi familijarni ljudje na krov! Vrzite celibatarje in skoplence na cesto! To je stara šara, ki nima več pravice živeti! —

Po „Slov. Nar.“

Glavna skupščina „Saveza hrvatskih učiteljskih društava“.

(Dalje).

Ker bi bilo preobširno vse govore podati v našem listu doslovno, kakor jih prinaša „Napredak“, nam bodi dovoljeno, priobčiti iz naslednjih le njih jedro.

Sofronij Tatomirović, rav. učitelj v Stari Gradski, je razpravljal o službenih letih, o pravu do pokojnine in o oskrbi učiteljskih vdov in sirot.

Po sedanjem zakonu (§ 150. šol. zak. iz l. 1888.) ima učitelj pravico do popolne pokojnine šele po 40 letnem delovanju. Prejšnji zakon (iz l. 1874.) je določal pa 30letno službovanje kot pogoj do popolne pokojnine.

Nobeden zakon pa ne more komu odvzeti že pridobljene pravice. To načelo zastopajo v pravnem nauku vsi teoretiki, a med njimi zlasti Lasal, čigar teorija o povratni moči zakona je vobče priznana. Pa to, kar bi se nikomur v nobeni pravni državi ne bi moglo zgoditi, se je zgodilo pri nas učiteljem. Ne samo, da jim je odvzeto priznано pravo do upokojenja po 30letnem službovanju, nego jim je z novim zakonom iz l. 1888. tudi plača znižana. Zahtevati od učitelja 40letno službovanje, je absolutno nemogoče. Dodajmo k tem 40 letom še 20 let, ki so potrebna, da učitelj dovrši predpisane nauke in doseže usposobljenost, tedaj dobimo 60 let. Redki so učitelji, ki doživijo 60 let in če jih doživijo, ne uživajo dolgo zaslužene mirovine: leto, dve — pa odidejo pred božji sodni stol. Prenaporno in čezmerno delo v šoli in izven nje jim zatere fizično moč predčasno, ter jih tira s tega sveta.

Učitelji so sužnji ne samo svojega poklica, nego tudi javnega mnenja. Ni v nobenem stanu zavest o dolžnosti tako razvita kakor pri učiteljih, oni pa tudi svojo dolžnost do najmanjših malenkosti požrtvovalno izvršujejo. Javno mnenje zahteva od njih gotovo vse, kar morejo in ne morejo storiti, in oni se temu pokoravajo brez ozira na svoje zdravje.

Kadar človeka ostavlja vid in sluh, pljuča ponehavajo, a živčni sistem popušča, tedaj ni več za nobeno delovanje, toliko manj za naporno delo v šoli. Vobče je malo umirovljenih učiteljev, a še manj, ki so umirovljeni s popolno plačo; običajno umrjejo kot aktivni služabniki prosvete.

Govornik na to razpravlja žalostno stanje učiteljskih vdov in njih sirot. Na raznih drastičnih slučajih in na podlagi števil razgrinja kaj žalostno sliko. Prihraniti učitelj ni mogel nič, zakaj kako naj prihrani tisti, ki nič nima.

Vdova občinskega uradnika, ki je služil le pet let in ima 6 sirot, dobiva 480 gld. pokojnine in oskrbe, a vdova učiteljeva, ki je služil 10 let in ima istotoliko sirot, pa dobiva 160 gld. Še več, vdova učiteljeva, ki je 30 let služil, ne more z istim številom otrok dobiti toliko podpore kakor vdova obč. uradnika, ki je služil samo pet let. Še bolj je prekrbljeno za vdove in sirote deželnih uradnikov.

Onim, ki se hočejo natančneje poučiti o razmerah pokojnine, prispevka vdovam in sirotam hrvaškega učiteljstva, priporočamo, naj čitajo ves Tatomirovićev govor v 31. štef. „Napredka“.

(Dalje.)